

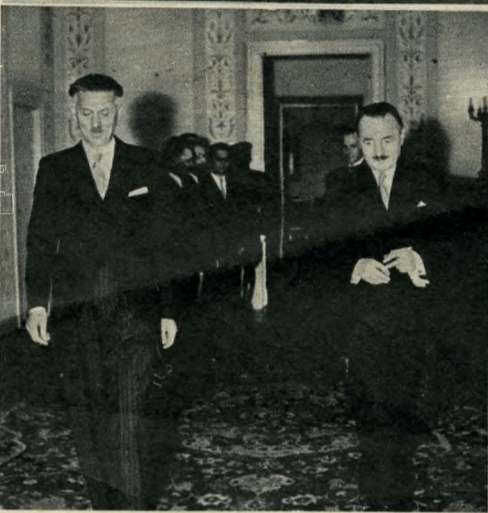
1974 AUG 14

92

Lobogó

ÉLETUTAK

Vörös csillag a Parlament kupoláján

Az első választás Csepelen. A gyár falain a felirat: „Szavazz Drahosra!”

Drahos Lajos, Magyarország varsói nagykövete az elnöki palotában, hogy átadja megbízólevelét a lengyel államelnöknek

A prágai békekongresszuson Kállai Gyulával

1 Milyen is volt a történelmi háttér, amikor 1895. márciusában megszületett Drahos Lajos, a budafoki vasúti bakter másodszült fia?

Kossuth már egy éve halott, a kiegyezés gyümölcseit a nemesség és a nagypolgárság élvezi. Áramlik az osztrák és más idegen tőke az országba, felendül a gyáripar, bankok sora alakul, de olcsó a munkaerő. A kilencvenes évektől kezdve – 1911-ig – több mint egymillió paraszt tántorog ki Amerikába. Növekedik számban az ipari proletársereg – a munkaidő 14-16 óra –, pusztul a rosszul táplált gyermektanoncok életereje.

A magyar munkásság szervekedése már a kiegyezés után megindult. Kezd harcra kész hadsereggé fejlődni. A II. Internacionálé még nagyobb lendületet ad, s 1890-ben megalakul a Magyarországi Szociáldemokrata Párt.

A képviselőház a főrendiházzal – tagjai: főnemesek, főpapok... – együtt alkotta az országgyűlést, amely az uralkodó osztályok bevezetését várt. Abban az időben a magyar országgyűlés volt az egyetlen a világon, amelyben a munkásosztálynak egyetlen képviselője sem volt.

Földeák János:

Szívemet nyugtatom

Somogyi cselédek, tolnai parasztk hajdani életét örzöm örökségül – ilyen útravaló edzett meg, és végül, drága gyári társak, köszönöm vigasztok,

hogy e külvárosban, mint ki ör egy vártán, nem tűnődöm soha vágyón, messzeségen; mögöttem munkások friss bizalmát érzem, s szívemet nyugtatom szeretetük láttán –

nomád utcáik meg az egyetlen térkép, melynek, amíg élek, dédelgetem rajzát, s dicsérem, ha jobbá, szebbé varázsolják:

nekem a gyár lesz honom: egem és földem; innen ismerhetnek meg a világtájak – ha másutt vagyok is, mindig csak itt látanak.

S alig egy fél évszázaddal később, a felszabadult hazában, a budafoki bakter fia, Drahos Lajos lakatos lesz az országgyűlés elnöke.

2 Keserves gyermekkor. És melyik proletárgyermeké nem az? Az anyagi gondokban görnyedő apa a gyermekén vesz elégtételt megalázottságáért, nyomoráért. Csattannak a súlyos pofonok. Veri a tanító és üti a pap is. A tanonc verést kap a segédától is. És az élet, a sors sem szűkmarkú, ha pofonokat kell osztogatni,

Igaz, az acél tűzben edződik, de a férfivá éréshez nem feltétlenül a pofon és a nyomor szükséges.

Amikor a segédától az első „avató”-pofont megkapta, vérző orral hagyta ott munkahelyét, a Kaplony testvérek épület- és műlakatos-műhelyét, és hazament. Apja fölön fogta, azonnal visszavitte, és kinyilvánította szigorú véleményét: „Pofon nélkül nem lehet felszabadulni!”

Hát Drahos Lajos nem úgy szabadult fel 1913. július 1-én. És még aznap belépett a Vasasmunkás Szakszervezetbe. Eppen tavaly köszöntötték 60 éves szakszervezeti tagsága alkalmából.

Alig egy év múlva már munkanélküli. Nem akart május elsején dolgozni. Másodikán elbocsátották.

Munkássors. Munkanélküliség. Szarajevo: Kitor a világ-háború. Csepelen dolgozik. 8-as srappelleket gyártanak. Anyaghiány. Szénhiány. Mizéria. 1918. február elején bevonultatják. Már elhangzott Lenin békedekrétuma, de őket viszik a nagy vágóhídra. Piave, Udine, Tarcento, az Isonzóifennsík...

Hazaszökök.

Kitor a proletárforradalom. A hatalmas csepeli gyár leáll. A Ferencvárosi Fűtőházban dolgozik. Agítál. Bevonul a Vörös Vasút ezredbe. Hidakat, utakat építenek. A Tisza-védgáton harcolnak.

133 nap. Elbukik a proletárdiktatúra. Jelentkezik a fűtőházban. A mérnöke így szól: – No, Drahos, megfiheredett? – Pesterzsébeten egy gépgyárban lesz segédmunkás. Szervezett munkások közt dolgozik. Bérredukció, sztrájk. Csepelre megy. A felvételi irodán közlik vele, hogy feketelistán van. Vándorol tovább. Gizella malom, a budapesti Villamos Vasutak... Sztrájkot szervez, kidobják... 1938-ban a kémelhárító letartóztatja. A hírhedt 200-as cellába kerül, amelynek minden négyzetcentiméterét proletárvér áztatta. Az 5-ös tanács elítéli. A Markó utcában az 1-es cella várja. A falon fölül kirajzolva Sallai arcképe és alatta egy felirat: „A börtön a kommunisták iskolája és rostája.”

3 Kiszabadul. Csepelről és az összes nagyüzemből örökre kitiltják. Rendőri felügyelet alatt áll. De Csepellel, a csepeli munkásokkal nem szakad meg a kapcsolata. Bujkál Soroksáron, Budafokon, Pesterzsébeten. A fasizmus tobzódik. A felszabadító Vörös Hadsereg hatalmas iramban közeledik. De minden nap minden órája még halált rejteget.

A kőbányai Dreher Sörgyár egyik telepén is internálótábor. A sörgyár pincéjében a lebombázott Duna Repülőgépgyár megmaradt üzemszolgálat helyett el. Ott dolgoznak az internáltak, a hadifoglyok is. A munkások összefognak: megszöktetik a szovjet internáltakat, akik a legveszélyesebb helyzetben vannak. Összeköttetést keresnek Leonyid Bordorenko Alekszejjel. A terv kész. Megvan a drótvágó olló is, amivel részt nyitnak a barakk vaskerítésén. Egyenként szöknek ki egy téli vasárnapon.

Az Almos vezér utcában egy pincében dekkolnak. Az ötödik napon három fegyveres nyilas tör rájuk. Az egyik a levegőbe lő. Elkapják és berántják a pincébe. A másik kettő futásnak ered. Az alacsonyabb megsebesül, a harmadik elsökök. A szökevények nem maradhatnak ott tovább. A telepen dolgozó asszonyok segítenek. Mindenki menedékhez jut. Drahosékhoz, az erzsébeti Török Flóris utcai lakásba négyen kerülnek. A kis lakásban van már néhány katona-szökevény. Veszélyes is Drahoséknál bujkálni.

Bunkert építenek a pince fala alatt. Kibélelik deszkával, csak egy kis rész marad fedetlenül az udvar felé, hogy a levegő is betápláljon.

Nyolcan-tizen zsúfolódnak a kis pincében. Az elvtársak fegyvereket és élelmet hoznak.

Hosszúak a napok. Tompa ágyúdörejek. Minél közelebb hallatszanak, annál közelebb a felszabadulás.

1945. január 1-én az Erzsébet utcában megtalálják a szovjet csapatok politikai megbízottját, és átadják neki a megmentett szovjet hadifoglyokat.

4 Január 13-án Drahos Lajos már Csepelen van. Tagja a 13-as bizottságnak. Két nap múlva ő lesz az üzem bizottság elnöke.

A munkások már az első felszabadult napokban jelentkeznek munkára. Már 500-an vannak. Hozzák vissza az elrejtett idomszereket, mérőeszközöket, gépkatárszereket...

A Vörös Csepel munkába fog. Január második hetében már megindul a termelés. Igaz, gép- és anyaghiány miatt csak ekét, szöveget, patkószőget gyártanak, de megszületnek az újítások. Traktor helyettesíti a motort. Megkezdődik a munkaverseny. Sztahanovisták, a munka hősei új, nagyszerű eredményekkel serkentik az egész országot a többtermelésre.

S közben folyik a politikai harc is.

Képviselőválasztások. Drahos Lajos már az első ciklusban bekerül az országgyűlésbe, és három cikluson át országgyűlési képviselő. 1949-ben – most 25 éve – megválasztják a nemzetgyűlés elnökévé.

A bakter fia, a feketelistára rakott épületlakatos, a 200-as cella egykori őrzetese elnököl a nemzetgyűlésen.

A Parlament az otthona. Amikor az Országház épült, a világ egyik leghatalmasabb épülete volt. Kissé félszegen sétálgat a kőbaldachinok alatt, királyok, fejedelmek, a történelem nagy alakjainak szobrai között.

De bátorítják: – Érezze magát otthon itt, Drahos elvtárs.

Hát akkor valamit kiigazít az otthonán. Kimegy Csepelre. Egy kis megbeszélés, és már készül is a hatalmas, fénylő vörös csillag. Drahos Lajos, a nemzetgyűlés elnöke is felmegy a Parlament kupolájára, és együtt szereli fel a régi csepeli „szakkikkal” a néphatalom szimbólumát.

GÁL ZOLTÁN